

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

THE IMPACT OF GLOBALIZATION AND INTERNATIONAL TRADE ON ECONOMIC DEVELOPMENT

Усталений підхід щодо означення сутності та оцінки феномену глобалізації є неоднозначним у концепті її позитивного або негативного впливу на сучасний економічний розвиток. У статті розглянуто специфіку економічного розвитку на тлі глобалізаційних процесів та активізації міжнародної торгівлі. Встановлено, що феномен міжнародної торгівлі залежить від впливу низки чинників, зокрема, інтеграції та інтернаціоналізації, а також діяльності транснаціональних компаній. Окреслено сучасні тенденції поступу міжнародної торгівлі, серед яких – зростання вартості та ваги інформаційних ресурсів, розвиток класу нових електронних валют. Ідентифіковано вагомість впливу сучасних глобалізованих економічних зв'язків у концепті інтеграції для економічного розвитку. Доведено, що вихід у міжнародне ринкове середовище визначає не лише вищу прибутковість, але й підвищений рівень ризиків. Водночас, встановлено, що процес глобалізації активно формує економічне середовище з єдиним міжнародним ринком для безперешкодного руху товарів, послуг, капіталу та трудових ресурсів. У статті досліджено соціально-економічні проблеми глобалізації. Проаналізовано переваги і потенційні можливості впливу глобалізації на економічний розвиток, а також допитливі виклики та ризики. Також у дослідженні розглядаються наслідки активної інтеграції між економіками різних країн у кризових ситуаціях. Доведено, що глобалізація сприяє активному економічному розвитку країни, адже забезпечує вільне перетікання інновацій та технологій, відкриває однакові можливості доступу до інформаційних ресурсів, надає можливості обміну кваліфікаційними здібностями шляхом взаємодії у співпраці над спільними проектами. Водночас, глобалізація вимагає ряду інституціональних змін у національному полі для вибудовування ефективного інфраструктурного забезпечення з високим ступенем формалізації суспільних відносин. Такий підхід дозволить успішно адаптуватись до умов розвитку постіндустріального глобального середовища та умов успішної участі у міжнародній інтегрованій ринковій спільноті.

Ключові слова: міжнародна торгівля, глобалізація, інтеграція, електронні валюти, зовнішній ринок, зовнішньоекономічна діяльність, бізнес, ринок товарів та послуг, підприємництво.

The established approach to defining the essence and assessing the phenomenon of globalization is ambiguous in the concept of its positive or negative impact on modern economic development. The article examines the specifics of economic development against the background of globalization processes and intensification of international trade. It is established that the phenomenon of international trade depends on the influence of a number of factors, in particular, integration and internationalization, as well as the activities of transnational companies. The author outlines the current trends in the development of international trade, including the growth of the cost and weight of information resources, the development of a class of new electronic currencies. The importance of the influence of modern globalized economic relations in the concept of integration for economic development is identified. It is proved that entering the international market environment determines not only higher profitability but also an increased level of risks. At the same time, it is established that the process of globalization is actively shaping the economic environment with a single international market for the unimpeded movement of goods, services, capital and labor resources. The article examines the socio-economic problems of globalization. The advantages and potential opportunities of globalization's impact on economic development, as well as related challenges and risks are analyzed. The study also examines the consequences of active integration between the economies of different countries in crisis situations. It is proved that globalization contributes to the active economic development of the country, as it ensures the free flow of innovations and technologies, opens up equal opportunities for access to information resources, and provides opportunities for the exchange of skills through cooperation on joint projects. At the same time, globalization requires a number of institutional changes in the national field to build an effective infrastructure with a high degree of formalization of social relations. Such an approach will allow for successful adaptation to the conditions of development of the post-industrial global environment and the conditions for successful participation in the international integrated market community.

Key words: international trade, globalization, integration, electronic currencies, foreign market, global geo-economic space.

УДК 339.9:338.1

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.11-38>

Авраменко Н.Л.¹

к.т.н., доцент,

доцент кафедри митної справи
та товарознавства

Державний податковий університет

Чухній О.Ю.²

аспірант кафедри міжнародних
економічних відносин,

Інститут міжнародних відносин

імені Б.Д. Гаврилишина

Західноукраїнського національного
університету

Струнгар А.В.³

кандидат наук із соціальних

комунікацій, доцент,

заступник директора із наукової роботи,

Державна науково-технічна бібліотека

Avramenko Nataliya

State Tax University

Chukhnii Oleh

West Ukrainian National University

Strunhar Artur

State Scientific and Technical Library

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сьогодні світова спільнота функціонує у глобальній інтегрованій економічній системі, для якої характерним є активне впровадження наукомістких технологій. Глобалізація, при цьому, охоплює усі сфери суспільного життя

та ініціює адаптаційну інтеграцію до міжнародної ринкової системи.

Міжнародна торгівля на тлі глобалізованої інтеграції соціально-економічної сфери позиціонується вагомим чинником інтенсифікації економічного розвитку. Міжнародна торгівля дозволяє нівелювати обмеженість національного ресурсного

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7027-0266>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4512-8388>

³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8702-9911>

потенціалу і вузькість внутрішнього ринку, інтенсифікувати потенціал інноваційної індустріалізації та темпи економічного зростання.

Специфіка передумов формування сучасної концепції розвитку міжнародної торгівлі формує потребу забезпечення ефективної інтеграції у систему глобалізованих зв'язків. Високий рівень конкуренції на світовому ринку вимагають динамічної адаптивності стратегії та тактики товаровиробників та формування відповідних структур, які б координували функціонування комплексу інфраструктури зовнішніх економічних зв'язків.

Активна участь у міжнародному торговельному середовищі та глобалізованому ринку відкриває додаткові можливості для реалізації економічного потенціалу, створюючи можливості для стрімкого поступу шляхом імплементації успішного досвіду інших країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання економічного розвитку в сучасну епоху глобалізації та активної міжнародної торгівлі знайшли відображення у результатах наукових напрацювань низки вчених. Зокрема, в працях А. Гірман зі співавторами [1] та О. Діба, Є. Осадчий [2] досліджується варіативність інноваційного економічного інструментарію в концепті цифровізації ринкових процесів, а також сутність глобалізації фінансово-економічного простору.

Дослідниками С. Ткаченко [3], А. Філіпенко [4] проаналізовано векторність формації стратегій інтеграції національної економіки у глобальне ринкове середовище. На продовження, О. Плахотнік, А. Павленко [5] репрезентують межі потенціалу залучення інноваційних технологічних рішень та

штучного інтелекту до економічних процесів, а Д. Ткач, Г. Білокур [6] вивчають цифровий потенціал з позиції перспективного поступу інтеграції фінансового середовища. Вчені активно вивчають вплив глобалізації на розвиток міжнародних соціально-економічних процесів [7].

Дослідниками S. Gygli [8], Z. Xu [9] зі співавторами актуалізовано проблематику впливу міжнародної торгівлі на глобальний сталий розвиток, фінансове зростання, межі відкритості торгівлі та екологізацію виробництва.

Загалом, вченими досліджуються сутнісні аспекти глобалізації та принципи функціонування міжнародного торговельного середовища. Проте, концепти стратегічного економічного розвитку на тлі сучасних тенденцій глобалізації, діджиталізації та інтеграційної динаміки вивчено досить поверхово.

Мета статті (постановка завдання). Метою даного дослідження є висвітлення аспектів впливу глобалізації світової економіки та міжнародної торгівлі на сучасний процес економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На нинішньому етапі суспільного розвитку економічний поступ визначається глобалізаційними процесами, які значною мірою формують нові тенденції в міжнародних економічних відносинах. Спостерігається динаміка змісту міжнародної торгівлі, вона набуває нових рис та тенденцій під впливом чинників глобалізації. Зокрема, позитивна тенденція активізації зовнішніх торговельних процесів України у розрізі 2015–2021 рр. представлена на рис. 1. Два роки воєнного стану в Україні свідомо виключені із вибірки.

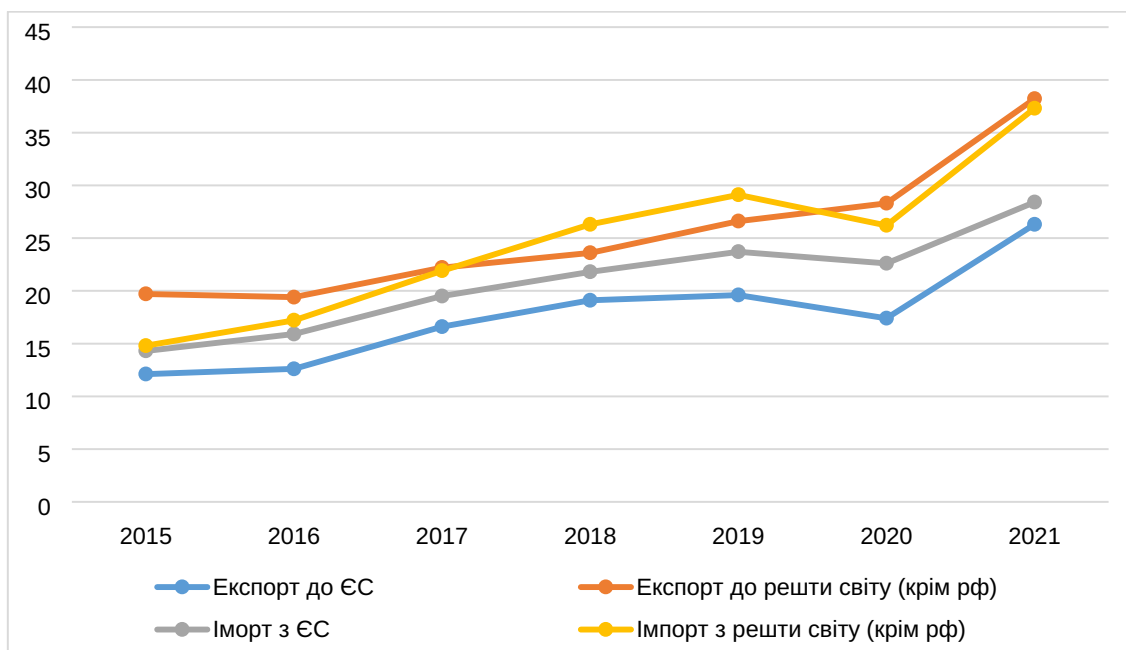

Рис. 1. Динаміка імпорту та експорту в Україні у 2015–2021 рр.

Джерело: систематизовано автором на основі [10]

Міжнародна торгівля товарами та послугами знаходиться під максимальним впливом процесів глобалізації та інтеграції. У окресленому концепті вона ідентифікується як система макро- та мікро-рівнів економічного середовища, на розвиток якої суттєво впливають науково-технічний прогрес та цифровізація. Серед переваг міжнародної торгівлі завдяки цифровізації варто віднести розвиток цифрових платформ електронної комерції та інтенсивний розвиток обслуговування зовнішньої торгівлі інформаційно-комунікаційними послугами (рис. 2).

На сьогодні власне інформація, знання чи ідеї можуть позиціонуватись ринковим об'єктом, адаптуючи власну форматність у процесі створення, переміщення та поширення.

Значна частка вартості нинішнього товару чи послуги визначається обсягом імplementованих інновацій та наявністю супровідного сервісного обслуговування. При цьому, нематеріальні компоненти, зокрема, інвестиції у інновації, бренд, просування, входять у безпосередню вартість для бізнесу, так як в межах їхнього функціоналу перебуває нівелювання невизначеності економічних рішень. Окрім того, нематеріальні компоненти характеризуються економічною наслідковістю, часто характеризуючись власною ринковою вартістю [5].

Стрімкий поступ цифрових технологій зумовив появу нового глобалізованого класу валют – Bitcoin та її похідних, що володіють низкою переваг. Серед останніх – відсутність посередників, технологія, за якої працездатність мережі забезпечують усі користувачі мережі одночасно на рівних

правах, неможливість стрибку емісії, відносно висока швидкість роботи транзакцій, необмежені транзакції з ігноруванням будь-яких кордонів та заборон [10].

Сучасна діджиталізація трансформує взаємини між виробником, продавцем та споживачем, стимулюючи підвищення рівня їх якості. На противагу критеріям ціни та якості, що мали пріоритет у минулому, наразі усе більшої ваги набуває рівень задоволеності індивідуалізованих потреб. У даному концепті міжнародний ринок вимагає адаптації до максимальної відповідності запитам споживачів у глобальному економічному просторі.

Варто зазначити, що на сьогодні відбувається процес інтенсивної інтеграції між економіками різних країн, що може привести до масштабування наслідків форс-мажорних ситуацій. Вже сьогодні провідні світові компанії замислюються на трансформацією власної стратегії щодо оптимізації ланцюга логістики і локалізації виробництва з максимальною доданою вартістю.

Зміст глобалізації зводиться до інтенсифікації взаємодії між країнами: ринки стають все більш інтегрованими, проходить зростання об'ємів руху капіталу, світової торгівлі, обміну інноваціями, технологіями та інформацією. Варто виділити, при цьому, як позитивні, та і негативні аспекти впливу глобалізації (табл. 1).

Виходячи зі реалізованої аналітики, необхідно відзначити, що феномен міжнародної торгівлі сформований та активно розвивається під впливом факторів інтернаціоналізації та міжнародного розподілу праці. У нинішніх глобалізаційних

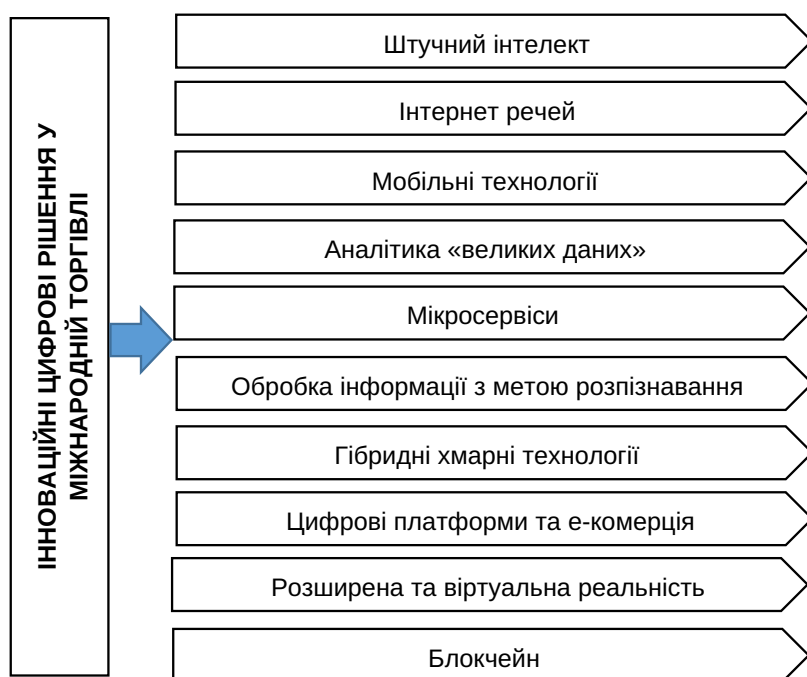

Рис. 2. Інноваційні технології міжнародної торгівлі в умовах цифровізації

Джерело: розроблено автором

Позитивні та негативні сторони глобалізації міжнародної торгівлі

Позитивні аспекти	Негативні аспекти
Варіативність активної безпосередньої участі у регулюванні міжнародної економічної взаємодії	Переважає домінування економічно розвинених країн
Мінімізація витрат на реалізацію зовнішньоекономічних операцій	Соціальна нерівність
Підвищення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів ринку	Пригнічення розвитку окремих галузей національної економіки внаслідок активного імпортозаміщення
Можливість імплементації до міжнародних фінансових проектів	Вивільнення економічних сил
Розширення меж потенціалу інтеграції до міжнародного ринкового середовища	Відсутність балансу у сфері трудових ресурсів

Джерело: складено автором

умовах феномен міжнародної торгівлі трансформується у принципову нову формацію, адже інформація, ідеї та знання стають повноцінним об'єктом купівлі-продажу, формуються нові технології продажів, у концепті яких характерною є поява інноваційних товарів, не наділених фізичними характеристиками. Яскравим прикладом слугує феномен мобільних додатків.

Варто зауважити, що на процес продажу товарів та послуг у міжнародному ринковому середовищі активно впливають не тільки фінансово-економічні, але й політичні фактори, а також форс-мажорні ситуації та кризові явища [11]. Наприклад, криза пандемії COVID прискорила цифровізацію торгівлі у міжнародному форматі.

Ринковий суб'єкт, що виходить на ринок міжнародної торгівлі, отримує сьогодні не лише інтенсифікацію прибутковості, але й низку дотичних підвищених ризиків та нових викликів. Врахування цих факторів дозволить функціонувати ефективно в умовах глобалізації та інтенсифікації міжнародної торгівлі.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Міжнародна торгівля на тлі тенденції глобалізації позиціонується ефективним інструментом інтенсифікації економічного розвитку. Вона, уможливаючи нівелювання обмеженості національного ресурсного потенціалу і вузькість внутрішнього ринку, інтенсифікує темпи економічного зростання та інноваційну модернізацію в межах стратегії розвитку Індустрії 4.0 та стійкого поступу.

Процеси глобалізації та активізації міжнародної торгівлі супроводжуються низкою дотичних викликів та проблем. Зокрема, глобалізація укріплює ринкові позиції розвинених країн, формуючи тенденцію диференціації міжнародної економічно-господарської системи серед міжнародних фінансових конгломератів та транснаціональних корпорацій. Інтеграція до глобальної торгівельної спільноти суміжна із інтенсивним зростанням рівня відкритості та прозорості національної економіки

та конкуренції, що несе відчутну негативну наслідковість для окремих секторів виробництва.

Проте, на сьогодні вбачається неможливим активний економічний розвиток без формування національної успішної стратегії інтеграції у світовий економічний простір. Потенційні можливості та суттєві переваги глобальної економічної інтеграції суттєво перевищують ймовірні дотичні втрати та ризики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Гірман А.П., Гвоздов Б.Ю., Брусенцева А.С. Формування стратегії розвитку України в умовах глобалізації. *Регіональні студії*. 2021. № 24. С. 116–122. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39530/1/ФОРМУВАННЯ%20СТРАТЕГІЇ.pdf>
- Діба О., Осадчий Є. Вплив глобалізації на соціально-економічний стан України. *Ринок цінних паперів в Україні*. 2014. № 7. С. 19–28.
- Ткаченко С.Є. Аналіз сучасних процесів світової економічної глобалізації. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 4. С. 23–31.
- Філіпенко А. Міжнародна економічна інтеграція: сучасний теоретичний дискурс. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2016. Вип. 23 (3). С. 54–61.
- Плахотнік О.О., Павленко А.А. Вплив глобалізації на розвиток світової економіки та економіки України. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 62–67. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.5.62
- Ткач Д., Білокур Г. Вплив глобалізації на розвиток міжнародних соціально-економічних процесів. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 4 (68). С. 28–35. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-28-35>
- Кирилов Ю.Є. Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік. *Ефективна економіка*. 2016. № 12.
- Gygli S., Haelg F., Potrafke N., Sturm J. E. The KOF globalisation index-revisited. *The Review of International Organizations*. 2019. № 14. P. 543–574.
- Xu Z., Li Y., Chau S. N., Dietz T., Li C., Wan L., Liu J. Impacts of international trade on global sustainable development. *Nature Sustainability*. 2020.

№ 3(11). С. 964–971. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-020-0572-z>

10. Аналіз торгівлі товарами між Україною та ЄС в рамках ПВЗВТ: поточний стан та перспективи для лібералізації. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files>

11. Arif A., Sadiq M., Shabbir M.S., Yahya G., Zamir A., Bares Lopez L. The role of globalization in financial development, trade openness and sustainable environmental-economic growth: evidence from selected South Asian economies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*. 2022. № 12(4). P. 1027–1044. DOI: <https://doi.org/10.1080/20430795.2020.1861865>

12. Demirbilek A., Civelek M. E. The Role of International Trade in the Development of the Countries. *Journal of International Trade, Logistics and Law*. 2022. № 8(2). P. 59–68. <https://www.jital.org/index.php/jital/article/view/300>

REFERENCES:

1. Hirman, A.P., Hvozdo, B. Yu., & Brusentseva, A.S. (2021). Formuvannya stratehii rozvytku Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Formation of Ukraine's Development Strategy in the Context of Globalization]. *Rehionalni studii (Regional studies)*, 24. 116–122. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39530/1/ФОРМУВАННЯ%20СТРАТЕГІЇ.pdf>

2. Dyba, O., & Osadchyi, Ye. (2014). Vplyv hlobalizatsii na sotsialno-ekonomichnyi stan Ukrainy [The impact of globalization on the socio-economic situation in Ukraine]. *Rynok tsinnykh papieriv v Ukraini (The securities market in Ukraine)*, 7. 19–28.

3. Tkachenko, S. Ye. (2019). Analiz suchasnykh protsesiv svitovoi ekonomichnoi hlobalizatsii [Analysis of modern processes of world economic globalization]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky (Ukrainian Journal of Applied Economics)*, 4(4). 23–31.

4. Filipenko, A. (2016). Mizhnarodna ekonomichna intehtratsiia: suchasnyi teoretychnyi dyskurs [International Economic Integration: Modern Theoretical Discourse]. *Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy (Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine)*, 23 (3). 54–61.

5. Plakhotnik, O. O., & Pavlenko, A. A. (2022). Vplyv hlobalizatsii na rozvytok svitovoi ekonomiky ta ekonomiky Ukrainy [The impact of globalization on the development of the world economy and the economy of Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava (Economy and the state)*, 5. 62–67. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.5.62

6. Tkach, D., & Bilokur, H. (2022). Vplyv hlobalizatsii na rozvytok mizhnarodnykh sotsialno-ekonomichnykh protsesiv [The impact of globalization on the development of international socio-economic processes]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» (Scientific Notes of the University "KROK")*, 4 (68). 28–35. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-28-35>

7. Kyrylov, Yu. Ie. (2016). Vplyv protsesiv hlobalizatsii na rozvytok natsionalnykh ekonomik [The impact of globalization on the development of national economies]. *Efektivna ekonomika (Efficient economy)*, 12.

8. Gygli, S., Haelg, F., Potrafke, N., & Sturm, J.E. (2019). The KOF globalisation index-revisited. *The Review of International Organizations*, 14. 543–574.

9. Xu, Z., Li, Y., Chau, S. N., Dietz, T., Li, C., Wan, L., & Liu, J. (2020). Impacts of international trade on global sustainable development. *Nature Sustainability*, 3(11). 964–971. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-020-0572-z>

10. Analiz torhivli tovaramy mizh Ukrainoiu ta YeS v ramkakh PVZVT: potochnyi stan ta perspektyvy dlia liberalizatsii [Analysis of Trade in Goods between Ukraine and the EU under the DCFTA: Current Status and Prospects for Liberalization]. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files>

11. Arif, A., Sadiq, M., Shabbir, M.S., Yahya, G., Zamir, A., & Bares Lopez, L. (2022). The role of globalization in financial development, trade openness and sustainable environmental-economic growth: evidence from selected South Asian economies. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 12(4). 1027–1044. <https://doi.org/10.1080/20430795.2020.1861865>

12. Demirbilek, A., & Civelek, M. E. (2022). The Role of International Trade in the Development of the Countries. *Journal of International Trade, Logistics and Law*, 8(2). 59–68. URL: <https://www.jital.org/index.php/jital/article/view/300>